

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU3

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

---

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan.

Utskottet föreslår också att riksdagen avslår samtliga motioner.

I betänkandet finns en reservation (SD, C, KD, L) och fyra särskilda yttranden (M, C, V, L).

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:156 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan.

Fem yrkanden i fyra följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete.....	6
Motionerna.....	7
Utskottets ställningstagande.....	7
Reservation	11
Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (SD, C, KD, L).....	11
Särskilda yttranden	12
1. Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (M).....	12
2. Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (C).....	13
3. Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (V)	14
4. Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (L).....	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Propositionen	16
Följdmotionerna	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete

Riksdagen godkänner avtalet om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:156 och avslår motionerna 2019/20:148 av Lars Adaktusson m.fl. (KD), 2019/20:262 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 1 och 2, 2019/20:301 av Fredrik Malm m.fl. (L) och 2019/20:364 av Björn Söder m.fl. (SD).

Reservation (SD, C, KD, L)

Stockholm den 14 november 2019

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Hans Rothenberg (M), Pyry Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Lars Adaktusson (KD), Aylin Fazelian (S), Fredrik Malm (L), Janine Alm Ericson (MP), Magnus Ek (C), Anders Österberg (S), Lars Andersson (SD), Sara Gille (SD), Mats Nordberg (SD) och Alexandra Anstrell (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2018/19:156 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan.

Den 26 oktober 2016 inkom en faktapromemoria till riksdagen om rådsbeslut om undertecknande av avtalet mellan EU och Kuba som hänvisades till utrikesutskottet.

Kabinettssekreterare Annika Söder föredrog propositionen för utskottet den 10 oktober 2019.

Denna proposition överensstämmer i huvudsak med propositionen Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och republiken Kuba, å andra sidan (prop. 2017/18:285) som överlämnades till riksdagen den 26 juli 2018 och återkallades den 11 juni 2019. Mindre uppdateringar har gjorts.

Utskottet gjorde i betänkande 2015/16:UU15 ett tillkännagivande till regeringen som omfattade det som utskottet anförde om Kuba. Regeringen återrapporerade om tillkännagivandet i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1) under utgiftsområde 5 som utskottet behandlade i betänkande 2019/20:UU1.

Bakgrund

Europeiska utrikestjänsten och Europeiska kommissionen inledde 2014 förhandlingar om ett avtal om politisk dialog och samarbete med Kuba. Detta skedde med utgångspunkt i ett bemyndigande av Europeiska unionens råd. Förhandlingarna slutfördes i början av 2016, och avtalstexten paraferades i mars samma år. Avtalet undertecknades sedan av parterna i december 2016, och Europaparlamentet beslutade i juli 2017 att godkänna avtalet. Avtalet ratificerades då också av Kuba.

Avtalet om politisk dialog och samarbete (Political Dialogue and Cooperation Agreement, PDCA) utgör ett s.k. blandat avtal, dvs. ett avtal där både EU och medlemsstaterna är avtalsparter tillsammans med Kuba. Parterna ska godkänna avtalet i enlighet med sina respektive interna krav och förfaranden. Avtalet träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter den dag då parterna har utbytt anmälningar om att de har slutfört de interna rättsliga förfaranden som krävs. Sedan den 1 november 2017 tillämpas avtalet provisoriskt mellan EU och Kuba, med några undantag avseende penningtvätt, samarbete om sjötransport och samarbete om geografiska beteckningar för andra produkter än jordbruksprodukter.

Av propositionen framgår att 25 av EU:s 28 medlemsländer, samt Kuba, har ratificerat avtalet. De som återstår utöver Sverige är Litauen och Nederländerna.

Avtalet i svensk lydelse finns som bilaga till propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner avtalet om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan. Genom avtalet upprättas ett ramverk för förbindelserna mellan EU och Kuba. Syftet med avtalet är att konsolidera redan existerande relationer med Kuba samt att skapa ett instrument som underlättar för EU att stödja reformprocesser i landet och främja europeiska värderingar och intressen. Avtalet ger möjlighet till samarbeten och dialog på en rad olika områden, bl.a. vad gäller demokrati, mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning, utvecklingssamarbete, jämställdhet och handel.

I avtalet betonar parterna särskilt vikten av att respektera de mänskliga rättigheterna, de grundläggande friheterna, de demokratiska principerna och rättsstatsprincipen samt att de ska samarbeta och följa internationella regler i fråga om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen.

Utskottets överväganden

Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller proposition 2018/19:156 och avslår motionerna. Därmed godkänner riksdagen avtalet om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan.

Jämför reservationen (SD, C, KD, L) och särskilt yttrande 1 (M), 2 (C), 3 (V) och 4 (L).

Propositionen

Avtalet om politisk dialog och samarbete mellan EU, dess medlemsstater och Kuba utgör enligt regeringen en bekräftelse på EU:s åtagande att stödja en förändrings- och moderniseringsprocess i Kuba och lägger fast de principer och villkor som det framtida samarbetet mellan EU och Kuba kommer att grundas på. Regeringen framhåller att EU sedan tidigare har en etablerad politisk relation med Kuba som innefattar besöksutbyten och regelbundna politiska konsultationer. Därtill är EU-kommissionen en av de viktigaste biståndsgivarna i Kuba. Avtalet innebär att EU:s relationer med Kuba förs in under en samlad ram. Inom denna ram har EU också kunnat etablera en årlig dialog om de mänskliga rättigheterna med Kuba, tillsammans med flera andra politiska dialoger.

I propositionen framför regeringen att parterna i avtalet bekräftar sitt engagemang för ett starkt och effektivt multilateralt system och en fullständig respekt för och efterlevnad av folkrätten samt syftena med och principerna i FN-stadgan. Avtalet innehåller bestämmelser om grundvalarna för relationerna mellan EU, dess medlemsstater och Kuba såsom respekt för demokrati, de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen. I avtalet betonar parterna även vikten av att de ska samarbeta och följa internationella regler i fråga om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen. Avtalet reglerar samarbete genom politisk dialog, inklusive dialog om mänskliga rättigheter, annan sektoriell dialog och handel samt handelsrelaterat samarbete. Regeringens bedömning är att avtalets syfte och principer ligger i linje med målen för Sveriges engagemang i Kuba och att avtalet stärker EU:s och Sveriges möjligheter att främja en demokratisk utveckling och värna om mänskliga rättigheter i Kuba. I propositionen framhåller regeringen att Sverige kommer att fortsätta att verka för att dessa värden värnas i genomförandet av

avtalet och att civilsamhällets deltagande i genomförandet säkerställs. Avtalet bedöms inte medföra några statsfinansiella konsekvenser för Sverige.

Regeringen gör sammantaget bedömningen att avtalet är av större vikt och att det därför enligt 10 kap. 3 § regeringsformen ska godkännas av riksdagen.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:364 av Björn Söder m.fl. (SD) anför motionärerna att propositionen bör avslås, bl.a. mot bakgrund av att det saknas tillräckliga garantier för att avtalet kommer att leda till en förbättrad situation när det gäller demokrati, mänskliga rättigheter och ökad öppenhet. I kommittémotion 2019/20:148 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) vill motionärerna avslå propositionen då de inte anser att den innehåller tillräckligt tydliga krav på reformer och respekt för mänskliga rättigheter. Även i kommittémotion 2019/20:301 av Fredrik Malm m.fl. (L) vill motionärerna att propositionen ska avslås eftersom det tilltänkta avtalet saknar skarpa målformuleringar när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. I kommittémotion 2019/20:262 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) vill motionärerna att propositionen ska avslås (yrkande 1). Vidare anser de att regeringen ska driva på den demokratiska utvecklingen i Kuba och i regionen och att avtalet i stället bör ratificeras när den demokratiska utvecklingen går åt rätt håll (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Bakgrund

Sverige har haft diplomatiska förbindelser med Kuba sedan 1903. I regeringens deklaration vid 2015 års utrikespolitiska debatt i riksdagen underströks att en återupprättad bilateral dialog med Kuba var en viktig komponent i regeringens engagemang för demokrati, mänskliga rättigheter och reformer i landet. I december 2015 undertecknade Sverige och Kuba en avsiktsförklaring om bilateralt samarbete och politisk dialog. Den politiska dialogen mellan Sverige och Kuba innefattar bl.a. mänskliga rättigheter inklusive hbtq-frågor och jämställdhet, ekonomi, investeringar, högre utbildning och forskning, miljö och klimat samt kultur. I september 2016 fattade regeringen även beslut om en ny strategi för utvecklingssamarbetet med Kuba för åren 2016–2020.

EU och Kuba har diplomatiska relationer sedan 1988. Kuba har mottagit humanitärt stöd och bistånd från EU sedan 1984 och EU har, till skillnad från USA, upprätthållit de diplomatiska och ekonomiska relationerna med Kuba under de senaste decennierna. År 1996 antog EU en s.k. gemensam ståndpunkt om relationerna till Kuba. År 2003 frystes relationerna mellan EU och Kuba efter att en stor grupp oppositionella greps och fängslades i landet. Dialogen återupptogs igen 2008, och EU har sedan samma år en fullvärdig delegation i landet. Alla EU:s medlemsstater har bilaterala diplomatiska förbindelser med Kuba, och ett flertal av EU:s medlemsländer har ingått bilaterala avtal och

avsiktsförklaringar för att utveckla de bilaterala relationerna med Kuba. Den gemensamma ståndpunkt som EU antog 1996 om Kuba tappade successivt sin relevans i takt med att EU:s medlemsländer började utveckla sina bilaterala relationer med Kuba. Ståndpunkten upphävdes i december 2016 i samband med undertecknandet av avtalet om politisk dialog och samarbete.

När det gäller situationen i Kuba framgår av Utrikesdepartementets rapport om de mänskliga rättigheterna i Kuba från den 31 december 2017 att Kuba är en enpartistat utan fria och demokratiska val och att de medborgerliga och politiska rättigheterna är fortsatt kringskurna.

Av rapporten framgår vidare att olikvärdande utsätts för godtyckliga frihetsberövanden och trakasserier av polis och säkerhetstjänst, att aktivister hindras från att resa och att det fortsatt finns politiska fångar. Det finns betydande hinder i fråga om mänskliga rättigheter när det gäller yttrandefrihet och organisering av civilsamhället. Spridande av s.k. ”kontrarevolutionär” information är straffbart. De flesta tryckta medier och alla etermedier är statliga. Medlemskap i oberoende och av staten icke godkända organisationer, fackföreningar och politiska partier är förbjudet. Det förekommer att möten och sammankomster bland oppositionella förhindras av säkerhetstjänsten, och oberoende civilsamhällesorganisationer tvingas ofta verka med oklar juridisk status eftersom de inte tillåts registrera sig. Rapporten konstaterar att det under de senaste åren har vuxit fram nya civilsamhällesaktörer såsom journalister och bloggare, tankesmedjor, akademiker, entreprenörer och konstnärer, framför allt då tillgången till internet har ökat. Dessa aktörer söker större autonomi och en bredare samhällsdebatt.

Under 2017 tog Kuba för första gången på tio år emot två av FN:s särskilda rapportörer: för människohandel respektive för mänskliga rättigheter och internationell solidaritet.

Genomförandet av det program för ekonomiska reformer som antogs under Raúl Castros tid som president har gått långsamt och kantats av byråkratiska hinder med begränsade framsteg som följd. Programmets syfte var att effektivisera den statliga sektorn, dra ned på statens utgifter och öka landets produktivitet och tillväxt, men levnadsstandarden för majoriteten av kubanerna har enligt propositionen inte förbättrats.

Ställningstagande

Utskottet konstaterar att både EU och dess medlemsstater har relationer med Kuba sedan ett antal år tillbaka och att den gemensamma ståndpunkt som EU antog 1996 successivt tappade sin relevans när EU:s medlemsländer började utveckla sina bilaterala relationer med Kuba, som beskrivs ovan. Avtalet mellan EU och Kuba innebär att EU:s relationer med Kuba förs in under en samlad ram och lägger fast de principer och villkor som det framtida samarbetet mellan EU och Kuba kommer att grundas på. Avtalet innehåller en årlig dialog om de mänskliga rättigheterna, och parterna bekräftar sitt engagemang för ett starkt och effektivt multilateralt system och en fullständig respekt för och efterlevnad av folkrätten samt syftena med och principerna i

FN-stadgan. Respekt för demokrati, de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen anges som grundvalar för relationerna. Vid kabinetssekreterarens föredragning för utskottet den 10 oktober 2019 framkom att avtalet inte innebär några nya åtaganden vad gäller bistånd eller handelsförmåner.

Utskottet noterar att beslut om att inleda förhandlingar om avtalet fattades i Europeiska unionens råd den 10 februari 2014 och att ett skriftligt samråd med EU-nämnden ägde rum inför beslutet. Den 26 oktober 2016 inkom en faktapromemoria till riksdagen om rådsbeslut om undertecknande av avtalet som hänvisades till utrikesutskottet. Rådsbeslutet om undertecknandet av avtalet fattades den 6 december 2016 efter skriftligt samråd med EU-nämnden. Liberalerna och Kristdemokraterna anmälde avvikande meningar vid det skriftliga samrådet.

Utskottet noterar att en process har pågått i Kuba för att ta fram en ny konstitution. Konstitutionen bekräftar att landet ska vara en enpartistat och understryker att det socialistiska systemet är oåterkalleligt. Konstitutionen innehåller även bl.a. element för maktdecentralisering, ett juridiskt erkännande av det ekonomiska reformprogrammet samt skrivningar om privat äganderätt och utländska investeringar. Utskottet konstaterar att de reformer som Kuba hittills har genomfört huvudsakligen har varit ekonomiska medan de demokratiska reformerna ännu anstår, och utskottet framhåller att det är helt nödvändigt att politiska reformer genomförs i syfte att demokratisera Kuba. I tillägg till beskrivningen av situationen för de mänskliga rättigheterna ovan noterar utskottet att Kuba 2008 undertecknade FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) samt FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR). Utskottet beklagar att Kuba ännu inte har ratificerat konventionerna och framhåller att EU bör driva på för att detta görs inom en nära framtid.

Mot bakgrund av beskrivningen tidigare i betänkandet av situationen för demokrati och mänskliga rättigheter i Kuba understryker utskottet att det är angeläget att främjande av demokrati och mänskliga rättigheter är vägledande för Sveriges och EU:s relationer med Kuba. Utskottet framhåller att detta första avtal om politisk dialog och samarbete mellan EU, dess medlemsstater och Kuba inte bör ses som en belöning utan att trycket på den kubanska regeringen för att främja demokrati och mänskliga rättigheter måste upprätthållas. Utskottet anser att avtalets syfte och principer ligger i linje med målen för Sveriges engagemang i Kuba och vill lyfta fram att demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer måste vara centrala i Sveriges och EU:s relationer med Kuba även när avtalet är färdigförhandlat och har ratificerats. I den fortsatta processen är det därför ytterst angeläget att Kuba visar ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och att representanter från civilsamhällesorganisationer blir delaktiga. Vidare bör det enligt utskottet tydligt definieras hur dessa organisationer och övriga civilsamhället ska involveras i genomförandet av avtalet i syfte att oppositionella och andra som har varit förtryckta hittills ska få ett drägligare liv i Kuba. För att detta ska

kunna ske måste människors tillgång till information, inte minst via internet, möjliggöras. Utskottet framhåller därför vikten av att Sverige med kraft fortsätter att verka för att främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter blir centralt i genomförandet av avtalet, att de instrument som finns inom ramen för avtalet för att främja principerna och följa upp avtalet används fullt ut samt att civilsamhällets aktiva deltagande i genomförandet av avtalet säkerställs.

Av propositionen framgår att främst relationerna till Venezuela och USA har präglats av den kubanska utrikespolitiken de senaste åren och att Venezuela i över 15 år har varit Kubas viktigaste bundsförvant. Genom medlemskapet i Alternativa Bolivariana de las Américas (ALBA) har relationerna till Venezuela, Bolivia, Ecuador och Nicaragua intensifierats.

EU etablerade i januari 2019 en internationell kontaktgrupp (ICG), där bl.a. Sverige ingår, i syfte att bidra till en politisk, fredlig och demokratisk lösning på krisen i Venezuela. Utskottet konstaterar att Norge har lett en förhandlingsprocess och att denna har suspenderats. Utskottet understryker, liksom EU och ICG, att hela det internationella samfundet behöver samarbeta för att bidra till en fredlig, demokratisk lösning av krisen, och utskottet vill framhålla att samtliga parter som har inflytande över situationen i Venezuela, inklusive Kuba, måste verka för en återgång till förhandlingar med en fredlig, demokratisk lösning som mål.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet proposition 2018/19:156 och avstyrker motionerna 2019/20:148, 2019/20:262, 2019/20:301 och 2019/20:364.

Reservation

Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (SD, C, KD, L)

av Kerstin Lundgren (C), Lars Adaktusson (KD), Fredrik Malm (L), Magnus Ek (C), Lars Andersson (SD), Sara Gille (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:148 av Lars Adaktusson m.fl. (KD),
2019/20:262 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1,
2019/20:301 av Fredrik Malm m.fl. (L) och
2019/20:364 av Björn Söder m.fl. (SD) samt
avslår proposition 2018/19:156 och motion
2019/20:262 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att Sverige inte bör ratificera avtalet om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan. Vi anser därför att riksdagen bör avslå propositionen.

Särskilda yttranden

1. Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (M)

Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Alexandra Anstrell (M) anför:

Moderaternas mening är att Sveriges utrikespolitik ska utgå ifrån svenska intressen. I arbetet med att tillvarata dessa intressen ska våra gemensamma värderingar om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, den liberala rättsstaten samt marknadsekonomi alltid vara vägledande. Dessa värderingar kräver inga enskilda strategier, utan ska genomsyra all svensk utrikespolitik.

Moderaterna är ett frihandelsvänligt parti som tror att handel och företagande ytterst bidrar till demokrati och pluralism. Politisk dialog och handel ger effektivare påverkansmöjligheter än isolering och bojkotter. Sveriges resa från fattigdom till välstånd grundlades när vi införde näringsfrihet och öppnade upp vårt land mot omvärlden. Vägen ur fattigdom går via ekonomisk tillväxt och handel.

Kuba är sedan sextio år tillbaka en auktoritärt styrd kommunistdiktatur där få förändringar i positiv riktning avseende demokrati och mänskliga rättigheter skett under denna tid. Uppenbart är att sådana förändringar inte sker av sig självt, och därför vill vi ge avtalet om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan, en chans att fungera. Avtalet innebär en möjlighet för EU att ha ett gemensamt och strukturerat förhållningssätt till Kubas demokratiska utveckling som snarare har gått bakåt än framåt. Genom avtalet kan Sverige vara en aktiv part i dialogen om mänskliga rättigheter och på så sätt bidra till demokratiseringsprocessen i Kuba. Vi vill se mer riktade insatser för stöd till oppositionella och i förhållande till regimen oliktankande för att ge dem bättre möjligheter att vara en del i förändringsarbetet i Kuba.

Större delen av avtalet mellan EU och Kuba har tillämpats provisoriskt sedan november 2017, eftersom EU har exklusiv kompetens vad gäller handel. Avtalet tillämpas dock fullt ut först efter det att alla EU-länder har ratificerat detsamma, vilket 25 medlemsländer hittills har gjort. Om Sverige röstar nej till avtalet faller detsamma. Avtalet mellan EU och Kuba är ett instrument som är alltför värdefullt för att avhända sig. Utan detta avtal finns inga formella förutsättningar för EU att vara drivande i Kubas demokratiska utveckling. Alternativet till detta avtal är inget avtal alls, och att isolera Kuba drabbar lokalbefolkningen på ett än värre sätt. Samtidigt som vi är tillmötesgående och villiga att godkänna avtalet är det av största vikt att vi är uppmärksamma och noga följer upp efterlevnaden av avtalet. Vi anser att det är ytterst angeläget med en ambitiös kontroll och transparent uppföljning av avtalet. De hållpunkter som anges i avtalet är alltför sparsamma för att fungera i praktiken. Vi vill se fler hållpunkter än de som anges i avtalet. EU måste

förutsättningslöst fortlöpande kunna kontrollera utvecklingen av bl.a. mänskliga rättigheter i Kuba.

Det är också av stor betydelse att det i det vidare arbetet med uppföljning av avtalet sätts upp en tydlig åtgärdslista och tidsplan för densamma. Vid alltför uppenbara avvikelser i dess efterlevnad ska EU förbehålla sig rätten att säga upp avtalet med Kuba. Vi anser att en avstämning och utvärdering av avtalet bör göras senast fem år från dess fulla ikraftträdande. Om väsentliga framsteg och förbättringar då inte har fullgjorts anser vi att regeringen ska initiera ett avtalet sägs upp från EU:s sida. Särskild vikt vid denna bedömning ska då läggas vid hur de mänskliga rättigheterna har hanterats och hur civilsamhället och oppositionella har involverats i demokratiseringsprocessen.

2. Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (C)

Kerstin Lundgren (C) och Magnus Ek (C) anför:

EU undertecknade det nu aktuella avtalet mellan EU och Kuba 2016, efter två års förhandlande. Ett av syftena med avtalet är att EU ska bekräfta sitt åtagande att stödja en förändrings- och moderniseringsprocess i Kuba. Avtalsförhandlingarna inleddes när det fanns tecken på och förhoppningar om politiska och ekonomiska reformer och en mer demokratisk utveckling.

Sedan avtalet undertecknades har i stället Kuba utvecklats i en helt annan riktning, och det bekräftades i samband med antagandet av den nya konstitutionen som publicerades den 5 januari 2019 och trädde i kraft efter en kubansk folkomröstning under 2019. Av konstitutionen framgår att internationella avtal bara gäller om de är tillämpliga och förenliga med konstitutionen. Konstitutionen slår fast kommunistpartiet som överordnad kraft i samhället, och staten och det socialistiska system som är inskrivet anges som oåterkalleligt.

Avtalets text om respekt för demokrati, de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen ges en tydlig kubansk tolkning i den konstitution som antogs i år. Sveriges och EU:s förhoppningar från tiden då förhandlingarna inleddes har fått ett tydligt negativt svar. Till detta kommer den negativa utveckling som vi ser i regionen. Inte minst är Kubas roll i det som händer i Venezuela ett övertydligt exempel på det som Kuba anger i den nya konstitutionen i fråga om sitt internationella arbete.

Det är mot denna bakgrund vi anser att avtalet inte bör ratificeras förrän vi faktiskt ser att den demokratiska utvecklingen verkligen förändras och civilsamhällets utrymme vidgas, politiska partier tillåts, mötesfriheten är verklig och de styrande kan kritiserars i öppen debatt. Genom att yrka avslag på propositionen vill vi sätta tryck på såväl den svenska regeringen som Europeiska kommissionen att driva på den demokratiska utvecklingen i Kuba och i regionen.

3. Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Jag har inget att invända mot utskottets beslut men vill i tillägg till detta tydliggöra några ställningstaganden.

Få latinamerikanska länder får så mycket uppmärksamhet i Sverige som Kuba. Utvecklingen i Kuba är inte entydig, stora sociala framsteg har uppnåtts samtidigt som brotten mot de medborgerliga rättigheterna är omfattande. Den negativa betydelsen av USA:s blockad mot Kuba kan inte överskattas. I dag syns tecken på reformer när det kommer till den ekonomiska politiken, men få signaler kommer om grundläggande förändringar av landets politiska system. Kuba uppfyller inte de nödvändiga krav som måste ställas på en demokrati, och brotten mot de mänskliga rättigheterna fortsätter. Yttrande-, press- och mötesfriheten är kraftigt begränsad. Det saknas möjligheter att bilda och organisera sig i fria och oberoende fackföreningar. Vänsterpartiet önskar se en demokratisering och en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i Kuba. En sådan process måste formas av det kubanska folket. Detta bör även innefatta stärkt stöd från Sverige till det civila samhället i Kuba.

Samtidigt har sociala framsteg gjorts i Kuba. Kuba lever i flera hänseenden upp till de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som ryms inom FN:s konvention för mänskliga rättigheter. Kuba bedriver även ett omfattande socialt solidaritetsarbete i många latinamerikanska länder, vilket uppskattas av de mest utsatta på kontinenten. Även när det gäller en hållbar utveckling utmärker sig Kuba.

Att Kuba har gjort sociala framsteg ursäktar inte på något sätt bristerna i medborgerliga rättigheter. Inte heller kan den ekonomiska blockad som har hållits vid liv av USA i decennier ursäktas med hänvisning till brott mot mänskliga rättigheter i Kuba. Blockaden är, bland mycket annat, en starkt hämmande faktor för en utveckling mot demokrati, och omvärlden behöver därför agera för att den hävs. Den påverkar miljoner kubaners möjlighet att få tillgång till mediciner och medicinsk teknik och är därmed avgörande för deras hälsa. Till detta kan fogas att olika FN-program vid åtskilliga tillfällen har drabbats av indragna leveranser av vacciner, sprutor och annan medicinsk utrustning. Vänsterpartiet delar FN:s generalförsamlings kritik mot USA:s blockad mot Kuba. Det är helt oacceptabelt att en regering beslutar om sanktioner som så uppenbart drabbar en hel befolkning. Jag anser därför att USA:s ekonomiska blockad mot Kuba tydligt bör fördömas och att USA omgående bör upphäva densamma.

4. Godkännande av avtal om politisk dialog och samarbete (L)

Fredrik Malm (L) anför:

Liberalerna är varma anhängare av att minska handelshinder och låta fler aktörer dra nytta av den globala marknaden. Frihandel och politisk dialog är framgångsrika internationella åtgärder för att främja liberala rättigheter och ekonomisk tillväxt. Tyvärr talar lite för att avtalet om politisk dialog och samarbete mellan Kuba och EU kommer att gynna liberala rättigheter i Kuba och att det ekonomiska utbytet kommer att gynna invånarna i landet.

EU har olika former av avtal med samtliga länder i Latinamerika utom ett, nämligen Kuba. Det finns en logisk förklaring till att unionen har undvikit att ingå ett avtal med just Kuba. Kuba är en kommunistisk diktatur som förtrycker sin egen befolkning. Yttrandefriheten är strypt, kritiker fängslas och demokratiska partier och fria fackföreningar är bannlysta. Att ingå avtal med landets regim legitimerar förtrycket och motarbetar de kubaner som vill ha demokrati och frihet, enligt den samlade kubanska oppositionen och människorättsorganisationer som Human Rights Watch.

Avtalet, som betonar vikten av mänskliga rättigheter och demokrati, kommer tyvärr att förbli verkningslöst eftersom den kubanska regeringen saknar engagemang i fråga om att uppnå målen. Samtidigt saknar EU de verktyg som krävs i avtalet för att säkerställa att Kuba lever upp till avsiktsförklaringen. Under hösten 2018 genomfördes ett val till den kubanska nationalförsamlingen, ett val som enbart erbjöd befolkningen ett voteringsalternativ. Kuba har dessutom arbetat fram en ny konstitution som understryker enpartistatens envælde och som antogs i februari 2019. Avtalet som EU föreslår kommer att vara verkningslöst gentemot denna enpartistat och legitimera diktaturens maktinnehav. Ett avtal utan mekanismer som säkerställer sanktioner i fall där de demokratiska riktlinjerna inte uppfylls och ett avtal som saknar förankring hos oppositionen har liten möjlighet att bära frukt i demokratiskt hänseende. Av denna anledning kan jag inte godkänna ett avtal vars egentliga effekt går emot dess eget syfte. Det är också därför jag reserverar mig mot utskottets betänkande och vidhåller att propositionen bör avslås.

Det tilltänkta avtalet saknar skarpa målformuleringar. I stället för krav på demokratisering finns otillräckliga avsiktsförklaringar. Det är väldigt olyckligt eftersom EU:s tidigare gemensamma ståndpunkt i fråga om Kuba var att ”uppmuntra en övergångsprocess till pluralistisk demokrati och respekt för mänskliga rättigheter”. I andra avtal som EU har ingått med mer demokratiska länder ställs nästan alltid skarpa krav på demokratiska framsteg och rättigheter. Samma kriterier bör även gälla för diktaturer, där Kuba räknas in. Därför anser jag även fortsättningsvis att Sverige bör säga nej till avtalet, så att det rivs upp.

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:156 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan:

Riksdagen godkänner avtalet om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan.

Följdmotionerna

2019/20:148 av Lars Adaktusson m.fl. (KD):

Riksdagen avslår proposition 2018/19:156 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan.

2019/20:262 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

1. Riksdagen avslår proposition 2018/19:156.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska driva på den demokratiska utvecklingen på Kuba och i regionen och att samarbetsavtalet i stället ratificeras när vi ser att den demokratiska utvecklingen går åt rätt håll, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:301 av Fredrik Malm m.fl. (L):

Riksdagen avslår proposition 2018/19:156.

2019/20:364 av Björn Söder m.fl. (SD):

Riksdagen avslår proposition 2018/19:156 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan.